

LR Valsts kancelejai
pasts@mk.gov.lv
Zane.Legzdina@mk.gov.lv

Rīga, 2023.gada 28.februārī
2023/004-LS

Domnīcas Providus priekšlikumi Ministru kabineta noteikumu Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" aktualizēšanai, kas paredzēta Latvijas piektajā nacionālās atvērtās pārvaldības rīcības plānā 2022.-2025.gadam.

Labdien!

Balstoties uz uzkrāto pieredzi sabiedrības līdzdalības jomā, kā arī veiktajiem pētījumiem par sabiedrības līdzdalības jautājumiem, domnīca Providus ir sagatavojusi priekšlikumus Ministru kabineta (turpmāk MK) noteikumiem nr. 970 "Sabiedrības līdzdalība attīstības plānošanas procesā". Tie ietver vairākus konceptuālus priekšlikumus, kurus būtu vērts apsvērt, pirms detalizētākiem precizējumiem – abi no tiem – gan konceptuāli priekšlikumi, gan detalizētāki precizējumi ietverti šajos priekšlikumos.

Providus ierosina šādus **konceptuālus** priekšlikumus:

1. Konceptuāli būtu nepieciešama diskusija par to, vai šiem noteikumiem jāaptver tik plašs institūciju loks ar ļoti atšķirīgiem darbības principiem. Piemēram, Saeimas gadījumā praksē vistīcamāk šie noteikumi netiek piemēroti, vismaz Providus ilggadējā pieredze liecina, ka neesam sastapušies ar to, ka Saeima atsauktos un respektētu šos Ministru kabineta noteikumus. Savukārt pašvaldību gadījumā, lai arī šie noteikumi būtu ļoti svarīgi, piemēram, risināmie jautājumi, kas šobrīd regulēti jaunajā Pašvaldību likumā, nebūtu būtiski citām institūcijām, piemēram, Ministru kabinetam un tam pakļautajām iestādēm. Iespējams, ka risinājums tam būtu MK noteikumu sadalīšana daļās: 1) vispārīgie principi un mērķis (visiem aktuāli), 2) katrai institūcijai specifiskāk risināmie līdzdalības jautājumi.
2. Šie noteikumi praksē tiek piemēroti plašākā tvērumā, nekā to nosaukums liecina. Proti, praksē tie tiek piemēroti ne vien attīstības plānošanas procesā, bet arī izstrādājot tiesību aktu projektus. Tādēļ būtu ieteicams arī šajos noteikumos precizēt, ka tie attiecas ne vien uz attīstības plānošanas

procesu, bet arī uz tiesību aktu projektu izstrādi, lai tas ir nepārprotami skaidrs ikvienai institūcijai, kas to piemēro.

3. Būtu konceptuāli apsverami atsevišķi izcelt sabiedrības līdzdalības nepieciešamību nozīmīgu reformu izstrādē un ieviešanā. Pašlaik uz šo jomu zināmā mērā attiecināms noteikumu 5.punkts, taču tas nepietiekami skaidri izceļ sabiedrības līdzdalības nozīmi nozīmīgu reformu īstenošanā. Reformu izstrādes un ieviešanas gadījumā var būt ļoti dažādi līdzdalības veidi, turklāt, atkarībā no reformas mēroga, mēdz noritēt ilgāku laika periodu un skart visas valsts iedzīvotājus, ne tikai Rīgā dzīvojošos, tātad, ietekmēt arī līdzdalības veidus. Sabiedrības līdzdalība reformu izstrādē līdz šim nav bijusi īpaši veiksmīga, tādēļ būtu svarīgi, ka MK noteikumos tai būtu pievērsta daudz prominentāka vieta. Ņemot vērā to, ka bieži vien reformas ir polarizējošas, politiski nepopulāras tieši sabiedrības pretestības pārmaiņām dēļ, labs, pārdomāts sabiedrības līdzdalības process var palīdzēt rast kompromisus un atbalstu reformām. Tādēļ svarīgi, ka institūcijas, kas tos izstrādā, tam laikus paredz nepieciešamos visa veida resursus.

Providus priekšlikumi noteikumu **detalizētākiem precizējumiem**:

1. Ja tiek saglabāts esošais tvērums, ka MK noteikumi attiecināmi arī uz pašvaldībām, tad būtu svarīgi aktualizēt šos noteikumus, lai tie atbilstu arī sabiedrības līdzdalības procesiem pašvaldībās, piemērojot jauno Pašvaldību likumu, piemēram:
 - norādīt, ka pašvaldībās sākotnējās ietekmes izvērtējumu atspoguļo saistošo noteikumu projektu paskaidrojuma raksti un tajos jāatspoguļo sabiedrības līdzdalība saistošo noteikumu projekta izstrādē;
 - noteikt pieeju, kā pašvaldības nodrošina saistošo noteikumu projektu sabiedrības līdzdalību (tai skaitā, kur un cik laicīgi to izziņo) un kā atspoguļo tās rezultātus, detalizētāku līdzdalības procesu atstājot regulēšanai pašvaldības nolikumā. Saistošo noteikumu projektu sabiedrības līdzdalības process ir likuma jauninājums un būtu svarīgi to nostiprināt arī šajos noteikumos.
2. Attiecībā uz Ministru kabinetu, būtu svarīgi, ka šie noteikumi noregulē visus ar TAP sistēmu saistītos jautājumus sabiedrības līdzdalības sakarā, tai skaitā par pieeju atvērtajai un slēgtajai videi, iespējām sniegt priekšlikumus un iebildumus, pieteikties VSS un MK sēdēm, kā arī iespējām šo visu darīt ārpus TAP.
3. Ierosinām pastiprināt sabiedrības līdzdalības lomu, nosakot 6.punktu nevis tā esošajā redakcijā, ka "Sabiedrības līdzdalība ir iespējama šādos attīstības plānošanas procesos", bet "sabiedrības līdzdalība jānodrošina šādos attīstības plānošanas procesos".

4. Ierosinām papildināt 7. punktu, kas paredzētu, ka institūcijas var izmantot arī citus, inovatīvus risinājumus, piemēram, deliberatīvās apspriedes, ja tas labāk palīdz sasniegt līdzdalības mērķi.
 5. Būtu svarīgi noteikumos ietvert punktu, kas paredz, ka pašai sabiedrībai ir tiesības vērsties pie publiskās varas institūcijām ar ierosinājumu par sabiedrības līdzdalības nodrošināšanu, tai skaitā, minot gadījumus:
 - sabiedrībai ir tiesības ierosināt publisko apspriešanu (piemēram, Pašvaldību likuma 54.panta otrā daļa paredz tiesības pašvaldības iedzīvotājiem ierosināt publisko apspriešanu),
 - sabiedrībai ir tiesības ierosināt veidot iedzīvotāju padomes pašvaldībās;
 - sabiedrībai ir tiesības veidot darba grupas, konsultatīvās padomes;
- Iestādei ir pienākums šādu ierosinājumu izvērtēt un sniegt motivētu atbildi gadījumos, kad iestāde noraida priekšlikumu. Noraidījuma gadījumā iestāde to izskaidro ne vien ierosinājuma iesniedzējiem, bet arī publicē atbildi iestādes tīmekļa vietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība".
6. Būtu lietderīgi viest skaidrību, vai un kā šie MK noteikumi nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" ir piemērojami teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē. Attiecībā uz teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādi, to nosaka MK noteikumi nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem". Abi noteikumi attiecas uz attīstības plānošanas procesu un būtu lietderīgi, ka arī teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē tiek ievēroti tie principi, kas noteikti MK noteikumos nr. 970, piemēram, ka sabiedrība iesaistāma arī šo dokumentu izstrādes procesā, nevis tikai publiskās apspriešanās. Piemēram, Providus pētījuma [Sabiedrības līdzdalība pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādē: Latvijas pašvaldību prakses izvērtējums](#) (2020) izstrādes laikā guvām pārlicību, ka pašvaldību plānotāji galvenokārt vadās pēc MK noteikumiem nr. 628, tādēļ, piemēram, bieži vien neievēro to kārtību, kas minēta MK noteikumos nr. 970, proti, ka sabiedrības līdzdalība ir iespējama jau attīstības plānošanas procesa ierosināšanā un izstrādē.
 7. Aicinām papildināt noteikumu 12. punktu ar 12.3. apakšpunktu, paredzot, ka atbildīgā amatpersona nodrošina atgriezenisko saiti pēc sabiedrības līdzdalības procesa noslēguma neatkarīgi no līdzdalības veida (piemēram, atbilde iedzīvotājam, kopsavilkums par saņemtajiem priekšlikumiem un tālāko rīcību ar tiem, protokols).
 8. Aicinām izvērtēt lietderību 14. punktā noteikto kārtību attiecībā uz pašvaldībām, ka tām sagatavoti paziņojumi par līdzdalības procesu jāiesniedz šīs pašvaldības plānošanas reģionam publicēšanai tā mājas lapā, ja primārā mērķauditorija ir pašas pašvaldības iedzīvotāji, kuri, visticamāk, neizmanto plānošanas reģiona tīmekļa vietni. Tādā veidā tiktu mazināts administratīvais slogs pašvaldībām.

Biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS"
Vienotais Reģ. Nr. 40003613479

Alberta iela 13, Rīga, LV - 1010
providus@providus.lv
67039252

providus.lv
@providus
facebook.com/providuslv

PROVIDUS
DOMNĪCA

Vienlaikus ar šiem priekšlikumiem izsakām gatavību iesaistīties tālākajā šo MK noteikumu pilnveidošanas procesā.

Ar cieņu,

Līga Stafecka, domnīcas Providus vadošā pētniece sabiedrības līdzdalības jautājumos

Liga.stafecka@providus.lv

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Priekšlikumi sagatavoti projekta "Ilgttermiņa risinājumi sekmīgākām konsultācijām ar sabiedrību" ietvaros. Projekts "Ilgttermiņa risinājumi sekmīgākām konsultācijām ar sabiedrību" tiek īstenots ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas finansējumu caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds".